

*Załącznik do uchwały Nr XXVI/208/2025 Rady
Miasta Szczecinek z dnia 27 listopada 2025 r.
w sprawie przyjęcia Programu Osłonowego
„Samodzielni” na lata 2026 - 2028*

**PROGRAM OSŁONOWY
„Samodzielni” na lata 2026 - 2028**

Szczecinek, listopad 2025 r.

I. WSTĘP

Osobista, stała opieka nad dzieckiem lub dorosłą osobą, których niepełnosprawność wiąże się z szerokim zakresem problemów zdrowotnych prowadzących do znacznego ograniczenia samodzielności, bardzo często oznacza konieczność ich wsparcia w prawie każdym aspekcie codziennego życia. Członkowie rodzin, opiekunowie muszą podporządkować swój tryb życia wykonywaniu czynności związanych z opieką i pomocą, co wiąże się z życiem w warunkach ciągłego obciążenia psychofizycznego. Wiele osób w takiej sytuacji rezygnuje z udziału w życiu społecznym, zawodowym, zaniedbuje własne zdrowie, czy też inne potrzeby oraz całkowicie rezygnuje z indywidualnych aspiracji.

Zaangażowanie w sprawowanie opieki często utrudnia podejmowanie innych zadań niezbędnych dla funkcjonowania rodziny i prowadzenia gospodarstwa domowego. Co więcej, kondycja zdrowotna osób sprawujących codzienną długotrwałą opiekę z czasem ulega pogorszeniu, co przekłada się na mniejszą skuteczność, a tym samym obniżenie komfortu życia osoby niepełnosprawnej oraz samego opiekuna. W związku z powyższą sytuacją konieczne staje się tworzenie nowych rozwiązań w zakresie poprawy opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi w środowisku zamieszkania oraz wspieranie ich opiekunów. Taką możliwość daje Program osłonowy „Samodzielni” na lata 2026-2028, skierowany do członków rodzin/opiekunów, którzy wymagają wsparcia w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, będących mieszkańcami Miasta Szczecinek, poprzez:

- 1) umożliwienie dostępu do czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki w formie opieki wytchnieniowej;
- 2) możliwość użyczenia sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego ułatwiającego wykonywanie czynności opiekuńczych.

II. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU

Podstawą prawną programu jest art. 17 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214).

III. DIAGNOZA POTRZEBY REALIZACJI PROGRAMU

Analiza danych przedstawionych *Ocenie zasobów pomocy społecznej* przeprowadzanej corocznie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczecinku pokazuje, iż w okresie ostatnich lat na terenie miasta wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

Rok	Liczba osób w wieku emerytalnym w Mieście Szczecinek
2022	9 822
2023	10 023
2024	10 118

Wpisuje się to w trendy ogólnopolskie charakteryzujące się dynamicznymi zmianami demograficznymi w kierunku starzejącego się społeczeństwa. Taki stan rzeczy oznacza konieczność podejmowania działań wspierających i zabezpieczających potrzeby osób starszych.

Jak wynika ze sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczecinku wśród seniorów grupą szczególnie wymagającą wsparcia są osoby długotrwale chore i niepełnosprawne. W roku 2024 ze świadczeń pomocy społecznej w Szczecinku korzystało **1 183** środowisk, w tym z powodu długotrwałej choroby **56,6%** i niepełnosprawności **28,4%**.

Niepełnosprawność dotyczy różnych grup wiekowych, w tym dzieci.

Według danych uzyskanych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Szczecinku wynika, że w 2024 roku wydanych zostało 238 orzeczeń o znacznym stopniu niepełnosprawności dla osób dorosłych i 222 orzeczeń o niepełnosprawności w wieku do 16 roku życia.

Miejskie Centrum Wsparcia w Szczecinku od czterech lat realizuje rządowy Program „Opieki Wytchnieniowej” dla JST finansowany z Funduszu Solidarnościowego. Usługa ta realizowana jest w formie:

- pobytu dziennego w miejscu zamieszkania;
- pobytu całodobowego w placówce.

Rok	Liczba osób z niepełnosprawnością objętych usługą „Opieki wytchnieniowej” dla JST w formie pobytu dziennego
2022	5
2023	9
2024	17

Otrzymane dofinansowania z Funduszu Solidarnościowego są niższe niż wnioskowana kwota, co bezpośrednio przekłada się na konieczność ograniczenia skali realizowania usług. W praktyce oznacza to, że z programu może skorzystać znacznie mniej osób niż pierwotnie zakładano.

Kierując się dobrem naszych mieszkańców i zasadą równości dostępu do usług społecznych, istnieje potrzeba rozszerzenia działań poprzez uruchomienie lokalnego programu osłonowego „Samodzielni”, w ramach którego będzie realizowana opieka wytchnieniowa oraz prowadzona będzie wypożyczalnia sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego ułatwiającego opiekę nad osobą zależną oraz poprawiającą komfort życia osób długotrwale chorych.

Jak wynika z rozmów przeprowadzonych przez pracowników Miejskiego Centrum Wsparcia w Szczecinku z opiekunami osób niesamodzielnych, sprawowanie opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny wprowadza znaczące zmiany w funkcjonowaniu każdej rodziny, zarówno w psychice jej członków, w relacjach między nimi, jak i funkcjonowaniu społecznym oraz sytuacji ekonomicznej rodziny.

Codziennie sprawowanie pieczy nad osobą niepełnosprawną / niesamodzielną jest procesem na tyle skomplikowanym i absorbującym, że opiekunowie zaniedbują własne potrzeby. Borykają się przy tym z problemami finansowymi, gdyż godzenie obowiązków opiekuna z pracą zawodową jest bardzo trudne, często wręcz niemożliwe.

Dostęp do urzędzeń ułatwiających sprawowanie opieki w warunkach domowych jest bardzo ograniczony, szczególnie ze względu na wysokie koszty zakupu oraz długi okres oczekiwania na wypożyczenie. Osoby te na ogół nie mają wiedzy jak usprawnić sprawowanie opieki, a także czasu, sił i środków na szukanie fachowej pomocy. Opiekunowie pozbawieni dostępu do wiedzy i wsparcia, w tym także rzeczowego np. w formie użyczenia sprzętu, czują się bezradni, szybciej się wypalają i zniechęcają, co przekłada się na obniżenie jakości świadczonej opieki.

Mając powyższe na uwadze, za ważne uznano umożliwienie dostępu do czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki w formie opieki wytchnieniowej, użyczenia sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego ułatwiającego wykonywanie czynności opiekuńczych, co umożliwi odciążenie opiekunów osób niepełnosprawnych i poprawi jakość wykonywanych czynności opiekuńczych.

Im szybciej rodzina otrzyma pomoc dostosowaną do swoich potrzeb, a przede wszystkim do potrzeb niepełnosprawnego członka rodziny, tym większa jest szansa na powodzenie procesu opieki z punktu widzenia medycznego, psychologicznego oraz społecznego i na pozostanie osoby niesamodzielnej w środowisku rodzinnym poza instytucjami opiekuńczymi.

IV. CEL PROGRAMU

Program osłonowy „Samodzielni” na lata 2026 - 2028 jest odpowiedzią na potrzeby, jakie stawiają przed Miastem Szczecinek zachodzące procesy demograficzne oraz elementem polityki społecznej w zakresie wsparcia działań na rzecz osób niepełnosprawnych /niesamodzielnych ze względu na stan zdrowia oraz ich opiekunów.

Program zakłada następujące cele:

- 1) zwiększenie dostępności usług z zakresu wsparcia opiekunów osób niepełnosprawnych i niesamodzielnych;
- 2) odciążenie opiekunów osób niesamodzielnych od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki nad osobą niepełnosprawną, zapewnienie czasu na odpoczynek i regenerację;
- 3) poprawę jakości sprawowanej opieki / sytuacji osoby niesamodzielnej.

Cele te zostaną osiągnięte poprzez:

- 1) umożliwienie skorzystania z usługi opieki wytchnieniowej realizowanej w formie pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej;
- 2) umożliwienie użyczenia sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego ułatwiającego opiekę nad osoba niesamodzielną/usprawniającego funkcjonowanie osoby niesamodzielnej.

Realizacja powyższych celów przyczyni się do poprawy sytuacji życiowej osób i rodzin, które z uwagi na konieczności sprawowania opieki nad chorym lub niepełnosprawnym członkiem rodziny mają

znacznie mniej okazji do różnorodnych kontaktów społecznych, zmuszone są ponosić znaczne koszty leczenia, rehabilitacji i pielęgnacji, mają ograniczony czas wolny i możliwości jego spędzania, i tym samym są zagrożone ubóstwem, marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

V. ADRESACI PROGRAMU

Bezpośrednimi adresatami Programu są mieszkańcy Szczecinka:

- 1) osoby sprawujące opiekę nad niepełnosprawnymi członkami rodziny zgłaszający potrzebę wsparcia w formie usługi opieki wytchnieniowej w miejscu zamieszkania.

Ww. usługi skierowane są do członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub opiekujących się dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, którzy wymagają usług opieki wytchnieniowej.

- 2) osoby starsze, niepełnosprawne wymagające stałej opieki i pielęgnacji, których stan psychofizyczny wymaga używania sprzętu i urządzeń pielęgnacyjnych w warunkach opieki domowej zgłaszające samodzielnie lub za pomocą członka rodziny potrzebę wsparcia w formie korzystania ze sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego.

Ww. usługi skierowane są do osób, których stan zdrowia wymaga wsparcia w zakresie dostępu do sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego, które zaświadczeniem lekarskim lub aktualnym orzeczeniem o niepełnosprawności potwierdzą potrzebę używania urządzenia.

VI. ZAKRES PODMIOTOWY I PRZEDMIOTOWY PROGRAMU

1. Realizatorem Programu osłonowego „Samodzielni” na lata 2026 - 2028 jest Miejskie Centrum Wsparcia w Szczecinku jako samorządowa jednostka budżetowa i organizacyjna pomocy społecznej.
2. Do Programu kwalifikowane będą osoby spełniające kryteria w nim określone, zgłaszające się bezpośrednio do Miejskiego Centrum Wsparcia w Szczecinku.
3. Adresaci Programu zgłaszają chęć udziału w Programie poprzez złożenie u Realizatora *Karty zgłoszeniowej do Programu*. O zakwalifikowaniu do Programu decydować będzie kolejność zgłoszeń. Informację o zakwalifikowaniu do programu Realizator przekazuje wnioskodawcy wraz z uzasadnieniem z zachowaniem formy pisemnej.
4. Nabór uczestników w zakresie:
 - 1) usług opieki wytchnieniowej prowadzony będzie po ogłoszenia naboru przez Realizatora, w tym do wyczerpania środków przeznaczonych na realizację usług przewidzianych w Programie;
 - 2) użyczenia sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego w sposób ciągły, zgodnie z dostępnością sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego.
5. Adresaci Programu nie ponoszą odpłatności za realizację usług w ramach Programu.
6. Uczestnictwo w Programie nie wymaga wydania decyzji administracyjnej
7. Usługi realizowane w ramach Programu obejmują dwa moduły.
8. Adresaci Programu mogą skorzystać z uczestnictwa w obu lub wybranym module.

Moduł I

Usługę opieki wytchnieniowej realizowanej w formie dziennej, w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej.

Realizacja usługi opieki wytchnieniowej

- 1) Usługa skierowana jest do członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, którzy wymagają usług opieki wytchnieniowej.
- 2) Usługi przysługują w przypadku zamieszkiwania członka rodziny lub opiekuna, (o których mowa w ust. 1) we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą niepełnosprawną i sprawowania całodobowej opieki nad tą osobą niepełnosprawną.
- 3) Limit godzin usług opieki wytchnieniowej przypadających na wszystkich uczestników Programu, będzie określał Regulamin realizacji usługi opieki wytchnieniowej w ramach Programu osłonowego „Samodzielni” - na lata 2026 - 2028 przez Miejskie Centrum Wsparcia w Szczecinku.
- 4) Nabór uczestników trwać będzie do wyczerpania limitu godzin, o którym mowa w pkt 3), a ilość godzin usług przyznanych Adresatowi Programu zależeć będzie od jego potrzeb oraz możliwości ich realizacji przez Realizatora.
- 5) Przyznając usługi opieki wytchnieniowej brany będzie pod uwagę stan zdrowia i sytuacja życiowa uczestników Programu, uwzględniająca potrzeby rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobą zależną, która stale przebywa w domu, tj. nie korzysta z ośrodka wsparcia lub placówek pobytu całodobowego, np. Ośrodka szkolno-wychowawczego czy internatu. O zakwalifikowaniu się do programu decyduje kolejność zgłoszeń.
- 6) Usługi opieki wytchnieniowej mogą świadczyć osoby:
 - a) posiadające dyplom potwierdzający uzyskanie kwalifikacji w zawodzie asystent osoby niepełnosprawnej/pielęgniarki lub, za zgodą realizatora Programu, w innych zawodach i specjalnościach o charakterze medycznym lub opiekuńczym, lub
 - b) posiadające, co najmniej 6-miesięczne udokumentowane doświadczenie w udzielaniu bezpośredniej pomocy/opieki osobom niepełnosprawnym, lub
 - c) wskazane przez uczestnika Programu, pod warunkiem oświadczenia uczestnika Programu, że wskazana osoba jest przygotowana do świadczenia usług opieki wytchnieniowej.Doświadczenie powinno być udokumentowane.
- 7) Osoby te będą zatrudnione przez Miejskie Centrum Wsparcia w Szczecinku.
- 8) Szczegółowe warunki korzystania z usługi opieki wytchnieniowej będzie określał *Regulamin realizacji usługi opieki wytchnieniowej w ramach Programu osłonowego „Samodzielni”* opracowany przez Realizatora.

Moduł II

Użyczenie sprzętu pielęgnacyjno - wspomagającego będącego w dyspozycji Realizatora.

Realizacja użyczenia sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego

- 1) Adresaci Programu mogą skorzystać z nieodpłatnego użyczenia sprzętu na czas określony, na podstawie umowy użyczenia.
- 2) Przekazanie urządzeń i zwrot odbywa się w miejscu i terminie wskazanym przez Realizatora na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego.
- 3) Organizacja oraz koszty transportu sprzętu obciążają adresatów Programu.
- 4) W przypadku ustania potrzeby dalszego użytkowania urządzenia, adresat Programu jest zobowiązany do jego niezwłocznego zwrotu.
- 5) Szczegółowe warunki korzystania z usługi oraz wykaz dostępnego sprzętu będzie określał *Regulamin użyczenia sprzętu pielęgnacyjno-wspomagającego w ramach Programu osłonowego „Samodzielni”* opracowany przez Realizatora.

VII. FINANSOWANIE PROGRAMU

Środki na powyższe zadanie zaplanowane są w budżecie Miasta Szczecinek na 2026 r. Na kolejne lata planowane będą po ustaleniu i sprecyzowaniu niezbędnych kosztów realizacji Programu.

VIII. ZADANIA MIEJSKIEGO CENTRUM WSPARCIA W SZCZECINKU - REALIZATORA PROGRAMU

Do zadań Miejskiego Centrum Wsparcia w Szczecinku należy:

1. Koordynowanie, monitorowanie oraz nadzór nad realizacją Programu w Mieście Szczecinek.
2. Rozeznanie potrzeb osób niepełnosprawnych/opiekunów osób niepełnosprawnych w Mieście Szczecinek.
3. Przyjmowanie *Kart zgłoszeniowych do Programu* od osób niepełnosprawnych /niesamodzielnych /opiekunów osób niepełnosprawnych, bezpośrednio w Miejskim Centrum Wsparcia w Szczecinku.
4. Realizacja usług przewidzianych w Programie.

IX. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Miejskie Centrum Wsparcia w Szczecinku na bieżąco monitoruje realizację Programu. Sprawozdanie z realizacji Programu uwzględniające rzeczywistą liczbę osób objętych wsparciem w ramach programu, ilość zrealizowanych godzin usług oraz koszt realizacji usług uwzględniony zostanie w rocznym sprawozdaniu z działalności Miejskiego Centrum Wsparcia w Szczecinku.

X. OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH

Miejskie Centrum Wsparcia w Szczecinku jest administratorem danych osobowych w zakresie danych osobowych uczestników Programu niezbędnych do realizacji Programu.